

Nr zlec. 1/P/07/2017

PROJEKT WYKONAWCZY

TYTUŁ : Projekt budowlany budynku administracyjno-biurowego wraz z urządzeniami budowlanymi w tym m.in. komunikacja wewnętrzna, instalacje : wodociągowa, gazowa, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, elektryczna)

ADRES OBIEKTU : Łódź , ul. Beskidzka 124
działka o nr ewid. 46/2 w obrębie W-4

INWESTOR : Izba Rolnicza Województwa Łódzkiego
91-420 Łódź, ul. Północna 27/29

CZĘŚĆ : 3. ELEKTRYCZNA

TOM : 3.2. Projekt wykonawczy instalacji elektrycznych

AUTORZY
OPRACOWANIA : PPW „ARCONBUD”, 91-425 Łódź ul. Północna 36a

Projektant : mgr inż. Włodzimierz Tadeusiak
upr. GPII-8346-28/78 w spec. instalacyjno-inżynieryjnej
– instalacje elektryczne

Sprawdzający : inż. Jerzy Jagas
upr. 242/89/WŁ w spec. instalacyjno-inżynieryjnej
– instalacje i sieci elektryczne

Łódź, sierpień 2017 r.

PPW. "ARCONBUD" oświadcza, iż niniejsza praca jest wykonana zgodnie z umową, obowiązującymi przepisami techniczno - budowlanymi oraz normami i zostaje wydana jako kompletna dla celu, któremu ma służyć.

2. Spis zawartości opracowania

1. Strona tytułowa projektu	- str. nr 1.
2. Spis zawartości opracowania	- str. nr 2.
3. Dane ogólne	- str. nr 4.
3.1. Podstawa opracowania	- str. nr 4.
3.2. Przedmiot i zakres opracowania	- str. nr 4.
3.3. Przepisy i normy związane	- str. nr 4.
3.4. Materiały pomocnicze do projektowania	- str. nr 5.
3.5. Charakterystyka elektroenergetyczna	- str. nr 5.
4. Opis techniczny	- str. nr 5.
4.1. Zasilanie w energię elektryczną	- str. nr 5.
4.2. Instalacje elektryczne na terenie działki	- str. nr 6.
4.2.1. Wewnętrzna linia zasilająca na terenie działki	- str. nr 6.
4.2.2. Instalacja oświetlenia terenu	- str. nr 6.
4.2.3. Instalacja zasilania urządzeń zewnętrznych	- str. nr 7.
4.3. Wewnętrzne instalacje elektryczne i teletechniczne	- str. nr 7.
4.3.1. Instalacja oświetlenia ogólnego pomieszczeń	- str. nr 7.
4.3.2. Instalacja oświetlenia awaryjnego	- str. nr 7.
4.3.3. Instalacja gniazd wtykowych i zasilania urządzeń	- str. nr 8.
4.3.4. Tablice instalacji elektrycznych i linie zasilające	- str. nr 8.
4.4. Instalacje teletechniczne	- str. nr 9.
4.4.1. Instalacja okablowania teleinformatycznego	- str. nr 9.
4.4.2. Instalacja detekcji gazu w kotłowni	- str. nr 9.
4.4.3. Instalacja okablowania urządzeń oddymiania klatki schodowej	- str. nr 9.
4.5. Ochrona przed porażeniem prądem elektrycznym	- str. nr 9.
4.6. Ochrona przed przepięciami atmosferycznymi i łączeniowymi	- str. nr 10.
4.6.1. Zewnętrzna ochrona odgromowa	- str. nr 10.
4.6.2. Wewnętrzna ochrona przepięciowa	- str. nr 10.
4.7. Ochrona przeciwpożarowa	- str. nr 11.
4.8. Uwagi końcowe	- str. nr 12.
5. Obliczenia techniczne	- str. nr 13.
5.1. Zestawienie mocy zainstalowanej i zapotrzebowanej	- str. nr 13.
5.2. Dobór linii zasilającej nn	- str. nr 13.
5.3. Dobór przewodów i zabezpieczeń	- str. nr 14.
5.4. Obliczenie natężenia oświetlenia pomieszczeń	- str. nr 14.
5.5. Sprawdzenie skuteczności ochrony przeciwporażeniowej	- str. nr 14.
5.6. Obliczenie poziomu ochrony odgromowej	- str. nr 14.
6. Rysunki	- str. nr 15.
6.1. Plan sytuacyjny. Plan zagospodarowania terenu	- rys. 3.2-01.
6.2. Plan instalacji oświetlenia ogólnego i ewakuacyjnego - parter	- rys. 3.2-02.
6.3. Plan instalacji oświetlenia ogólnego i ewakuacyjnego - piętro	- rys. 3.2-03.
6.4. Plan instalacji zasilania urządzeń i gniazd - parter	- rys. 3.2-04.
6.5. Plan instalacji zasilania urządzeń i gniazd - piętro	- rys. 3.2-05.
6.6. Plan korytek kablowych	- rys. 3.2-06.

6.7. Plan instalacji odgromowej - rzut dachu	- rys. 3.2-07.
6.8. Plan instalacji odgromowej - elewacje	- rys. 3.2-07.
6.9. Schemat ideowy zasilania w energię elektryczną	- rys. 3.2-09.
6.10. Schemat ideowy instalacji elektrycznych - tablica TG	- rys. 3.2-10.
6.11. Schemat ideowy instalacji elektrycznych - tablica TP	- rys. 3.2-11.
6.12. Schemat ideowy instalacji elektrycznych - tablice najemców T1 i T2	- rys. 3.2-12.
6.13. Schemat ideowy instalacji elektrycznych - tablica kotłowni TK	- rys. 3.2-13.
6.14. Schemat ideowy instalacji elektrycznych - tablica wentylacji TW	- rys. 3.2-14.
6.15. Schemat ideowy instalacji elektrycznych - tablica oświetlenia terenu TOT .-	- rys. 3.2-15.
6.16. Schemat okablowania urządzeń detekcji gazu i wyłącznika pożarowego kotłowni	- rys. 3.2-16.
6.17. Schemat okablowania urządzeń oddymiania klatki schodowej	- rys. 3.2-17.
6.18. Schemat sterowania instalacji oświetlenia terenu	- rys. 3.2-18.
6.19. Schematy sterowania urządzeń wentylacji	- rys. 3.2-19.
6.20. Schemat ideowy instalacji okablowania teleinformatycznego	- rys. 3.2-20.

3. Dane ogólne

3.1. Podstawa opracowania

Podstawę opracowania dokumentacji stanowią :

- umowa między stronami,
- warunki przyłączenia do sieci elektroenergetycznej nr 5211612393 z dnia 19.12.2016 r. wydane przez Wydział Przyłączania i Rozwoju, PGE Dystrybucja SA Oddział Łódź,
- obowiązujące przepisy i normy,
- wytyczne opracowań branżowych,
- ustalenie z Inwestorem.

3.2. Przedmiot i zakres opracowania

Niniejszy opracowanie obejmuje „Projekt wykonawczy instalacji elektrycznych budynku administracyjno-biurowego Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego, w Łodzi przy ul. Beskidzkiej 124” – tom 3.2.

W dokumentacji niniejszej ujęto :

- instalacje elektryczne na terenie działki w tym : wewnętrzną linię zasilającą nn-0,4 kV, instalację oświetlenia terenu, instalację zasilania urządzeń zewnętrznych,
- instalacje elektryczne wewnętrzne budynku administracyjno-biurowego w tym : instalację oświetlenia ogólnego i ewakuacyjnego pomieszczeń, instalację gniazd wtykowych, instalację zasilania urządzeń technicznych (kotłowni, wentylacji, klimatyzacji itp.),
- tablice instalacji elektrycznych i linie zasilające nn,
- instalacje okablowania teleinformatycznego (komputerowa i telefoniczna),
- instalacje detekcji gazu w kotłowni oraz instalację okablowania urządzeń oddymiania klatki schodowej
- instalacje ochrony przeciwprzepięciowej, przeciwporażeniowej, przeciwpożarowej,

Opracowanie nie obejmuje :

- zasilania budynku w energię elektryczną z sieci elektroenergetycznej PGE Dystrybucja SA, która będzie tematem odrębnego projektu opracowanego na podstawie warunków przyłączenia i umowy przyłączeniowej przez PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź.

3.3. Przepisy i normy związane

Dokumentację niniejszą opracowano w oparciu o obowiązujące przepisy, normy i zarządzenia, między innymi o:

- Przepisy Budowy Urządzeń Elektroenergetycznych,
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie – Dz.U. nr 75/2003, poz. 690 z późniejszymi zmianami,
- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków i innych obiektów budowlanych i terenów – Dz.U. nr 109/2010, poz. 719.
- normę PN-IEC 60364 - „Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych”,
- normę PN-EN 12464-1 - „Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy.
Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach”
- normę PN-EN 12464-2 - „Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy.
Część 2: Miejsca pracy na zewnątrz”

- normę PN-EN-1838 - „Oświetlenie awaryjne“
- normę PN-EN 62305-1 - „Ochrona odgromowa. Zasady ogólne”,
- normę N-SEP-004 - „Elektroenergetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe. Projektowanie i budowa”.

oraz dodatkowo, pomocniczo:

- Rozporządzenie MGiEA oraz AGTiOŚ z dnia 09.04.1977 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać instalacje elektroenergetyczne i urządzenia oświetlenia elektrycznego,

3.4. Materiały pomocnicze do projektowania

- Opracowanie „Projekt budowlany budynku administracyjno-biurowego wraz z urządzeniami budowlanymi w tym m.in. komunikacja wewnętrzna, instalacje : wodociągowa, gazowa, kanalizacji sanitarnej i deszczowej, elektryczna ” :
  - część architektoniczno-konstrukcyjna,
  - część instalacyjna,
- warunki przyłączenia do sieci elektroenergetycznej nr 5211612393 z dnia 19.12.2016 r. wydane przez Wydział Przyłączania i Rozwoju, PGE Dystrybucja SA Oddział Łódź.

3.5. Charakterystyka elektroenergetyczna

Moc zainstalowana	- $P_i = 156,0$ kW,
Moc zapotrzebowana	- $P_p = 80,0$ kW
Napięcie zasilania	- 230/400 V AC,
System ochrony przeciwporażeniowej	- szybkie wyłączenie zasilania z zastosowanie wyłączników ochronnych różnicowoprądowych,
Układ sieci zasilającej	- TN-C,
Układ instalacji wewnętrznych	- TN-S.

4. Opis techniczny

4.1. Zasilanie w energię elektryczną

Zasilanie projektowanego budynku Izby Rolniczej Województwa Łódzkiego w energię elektryczną odbywać się będzie z sieci elektroenergetycznej 230/400 V PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź, projektowanym przyłączem kablowym nn-0,4 kV, wykonanym kablem YAKXS 4x120 mm², 1kV z istniejącej stacji transformatorowej 15/0,4 kV nr 10720, zlokalizowanej przy ul. Beskidzkiej 126.

W linii rozgraniczającej działki od strony ul. Beskidzkiej zlokalizowane zostanie złącze kablowo-pomiarowe z układem pomiarowym rozliczeniowym energii elektrycznej.

Projekt przyłącza kablowego nn-0,4 kV i złącza kablowo-pomiarowego będzie tematem odrębnego opracowania PGE Dystrybucja SA, Oddział Łódź.

Od złącza kablowo-pomiarowego projektuje się linię zasilającą nn-0,4 kV wykonaną kablem YAKXS 4x95 mm², 1kV do tablicy „Głównego wyłącznika prądu” GWP, zlokalizowanej w ścianie zewnętrznej projektowanego budynku.

Z uwagi na brak lokalizacji złącza kablowo-pomiarowego (odrębne opracowanie projektowe) trasę linii zasilającej, podaną na rysunku nr 3.2-01. podano orientacyjnie.

Docelową trasę wewnętrznej linii zasilającej należy ustalić na etapie wykonawstwa, po uzyskaniu dokładnych danych z PGE Dystrybucja SA odnośnie lokalizacji złącza kablowego. Napięcie zasilania 230/400V AC.

System ochrony przeciwporażeniowej – szybkie wyłączenie zasilania w układzie sieci zasilającej TN-C.

4.2. Instalacje elektryczne na terenie działki

4.2.1. Wewnętrzna linia zasilająca nn

Trasę projektowanej linii zasilającej nn podano na rys, nr 3.2-01. Trasa winna być wytyczona przez uprawnionego geodetę.

Wykopy pod kabel, poprzedzone przekopami kontrolnymi, należy wykonywać ręcznie. Kabel układać w ziemi na głębokości 1,0 m, na 10 cm warstwie piasku lub przesianego rodzimego gruntu a następnie zasypać 15 cm warstwą piasku lub rodzimego przesianego gruntu, pozbawionego gruzu i kamieni oraz innych zanieczyszczeń mechanicznych.

Projektowany kabel należy przykryć folią ochroną koloru niebieskiego z tworzywa sztucznego. Folia winna mieć grubość co najmniej 0,5 mm i szerokość nie mniejszą niż 20 cm.

Przy skrzyżowaniach i zbliżeniach projektowanego kabla z projektowanym uzbrojeniem podziemnym terenu, kabel należy układać w rurach ochronnych $\phi 110$ mm.

Skrzyżowania kabla z drogami wewnętrznymi należy wykonać w rurach ochronnych $\phi 110$ mm o zwiększonej wytrzymałości, ułożonych w wykopach wykonanych ręcznie.

Odległość kabli od urządzeń podziemnych w miejscach skrzyżowań i zbliżeń powinna być zgodna z wymaganiami normy SEP.

Przy wprowadzaniu kabla do budynku i złącza kablowo-pomiarowego należy pozostawić zapasy kabla nie mniej niż 2 m.

Kabel ułożony w ziemi powinien być zaopatrzony na całej długości w trwałe oznaczniki rozmieszczone w odstępach nie większych niż 10 m oraz w miejscach charakterystycznych jak wejścia do rur ochronnych i wejścia do budynku i złącza kablowo-pomiarowego.

Na oznacznikach należy umieścić trwałe napisy zawierające co najmniej:

- a) symbol i numer ewidencyjny kabla,
- b) oznaczenie kabla wg odpowiedniej normy,
- c) znak użytkownika kabla,
- d) rok ułożenia kabla.

Uwaga

W celu naniesienia zwymiarowań powykonawczych ułożonych kabli należy również dokonać zgłoszenia do uprawnionego geodety.

4.2.2. Instalacja oświetlenia terenu

Instalację oświetlenia terenu zaprojektowano przy pomocy opraw diodowych instalowanych na słupach oświetleniowych, elewacji budynku oraz w ziemi na trawnikach.

Instalację oświetlenia na terenie działki (oprawy na słupach i w ziemi) zaprojektowano kablami YKY-1kV układanymi w ziemi. W miejscach skrzyżowań i zbliżeń kabli do projektowanego uzbrojenia terenu oraz przejścia kabli pod drogami kołowymi i chodnikami zaprojektowano w rurach ochronnych PCV.

Sposób ułożenia i oznakowania kabli analogiczny jak kabla wewnętrznej linii zasilającej – pkt. 4.2.1.

Instalację oświetlenia terenu realizowaną oprawami instalowanymi na elewacji budynku zaprojektowano przewodami YDYp-750V układanymi w budynku na korytkach kablowych oraz na uchwytych mocowanych do ścian. Sposób wykonania instalacji analogiczny jak instalacji oświetlenia pomieszczeń budynku – pkt. 4.3.1.

Załączanie instalacji oświetlenia terenu przewiduje się wykonać jako automatyczne wyłącznikiem zmierzchowym oraz ręczne przełącznikami tablicowymi w tablicy oświetlenia terenu TOT zainstalowanej w pomieszczeniu technicznym na parterze budynku.

Plan instalacji oświetlenia terenu podano na rys. nr 3.2-01. i 3.2-03. natomiast schemat sterowania na rys. nr 3.2-18.

4.2.3. Instalacja zasilania urządzeń zewnętrznych

Projektowana instalacja obejmuje zasilanie pylonu reklamowego oraz napędu bramy wjazdowej na teren działki.

Instalację zaprojektowano kablami YKY-1kV układanymi w ziemi. W miejscach skrzyżowań i zbliżeń kabli do projektowanego uzbrojenia terenu oraz przejścia kabli pod drogami kołowymi i chodnikami zaprojektowano w rurach ochronnych PCV.

Sposób ułożenia i oznakowania kabli analogiczny jak kabla wewnętrznej linii zasilającej – pkt. 4.2.1. Plan instalacji podano na rys. nr 3.2-01.

4.3. Wewnętrzne instalacje elektryczne

4.3.1. Instalacja oświetlenia ogólnego pomieszczeń

Instalację oświetlenia pomieszczeń ogólnego budynku zaprojektowano przewodami YDYp – 750V i osprzętu instalacyjnego podtynkowego.

W instalacji zastosowano oprawy zwykłe, świetlówkowe o stopniu ochrony JP-20 i JP-44, W instalacji zastosowano osprzęt podtynkowy JP-20 i JP-44 do montażu w puszkach instalacyjnych podtynkowych.

Przewody należy układać pod tynkiem, w korytkach kablowych i w rurkach PCV na konstrukcjach sufitów podwieszanych. W pomieszczeniach technicznych : kotłownia i pomieszczenie elektryczne, instalację zaprojektowano w wykonaniu natynkowym z zastosowaniem opraw świetlówkowych i osprzętu instalacyjnego natynkowego o stopniu ochrony co najmniej JP-55.

Całość instalacji oświetlenia przewiduje się wykonać w układzie TN-S.

Szczegóły i typy zastosowanego osprzętu podano na planach instalacji. Załączanie oświetlenia odbywać się będzie wyłącznikami instalacyjnymi zlokalizowanymi w pomieszczeniach przy wejściach.

4.3.2. Instalacja oświetlenia awaryjnego

Na drogach ewakuacyjnych pomieszczeń budynku oraz przy wyjściach (oświetlenie stref zewnętrznych) i przy urządzeniach ochrony pożarowej (np. „Wyłącznik pożarowy prądu), a także w pomieszczeniach technicznych (kotłownia, pomieszczenie elektryczne) przewidziano wykonanie oświetlenia ewakuacyjnego, umożliwiającego opuszczenie pomieszczeń w przypadku awarii zasilania lub pożaru.

W instalacji oświetlenia awaryjnego zastosowano oprawy system indywidualnych baterii akumulatorów zainstalowanych w oprawach oświetleniowych o czasie podtrzymania zasilania min. 1 godzina po zaniku napięcia podstawowego.

Dodatkowo na drogach ewakuacyjnych oraz przy wyjściach z pomieszczeń w budynku zaprojektowano oprawy kierunkowe z układami awaryjnymi pracujące w układzie ciągłym. W instalacji oświetlenia awaryjnego budynków należy stosować wyłącznie oprawy awaryjne posiadające świadectwa dopuszczenia do stosowania wydane przez Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Pożarowej w Józefowie. Sposób wykonania instalacji oświetlenia awaryjnego analogiczny jak instalacji oświetlenia ogólnego.

4.3.3. Instalacja gniazd wtykowych i zasilania urządzeń

Niniejszy projekt obejmuje wykonanie instalacji gniazd wtykowych 230 V AC w projektowanych pomieszczeniach budynku, instalację zasilania urządzeń wentylacyjnych i klimatyzacyjnych oraz urządzeń kotłowni gazowej.

Instalację gniazd wtykowych i zasilania urządzeń zaprojektowano przewodami YDYp-750V. Sposób wykonania instalacji analogiczny jak instalacji oświetlenia w zależności od rodzaju pomieszczeń. Szczegóły i typy zastosowanego osprzętu podano na planach instalacji.

4.3.4. Tablice instalacji elektrycznych i linie zasilające nn

Tablica „Głównego wyłącznika prądu” GWP – zaprojektowano jako wnękową w obudowie izolacyjnej o stopniu ochrony JP-65.

Tablicę wyposażono w główny rozłącznik instalacji wyposażony w wyzwalacz napięciowy wzrostowy, umożliwiający całkowite, zdalne wyłączenie zasilania w przypadku awarii oraz pożaru.

Schemat ideowy tablicy GWP podano na rys. nr 3.2-09.

Sposób i szczegóły wykonania tablicy podane zostaną na etapie projektu wykonawczego.

Tablice obwodowe instalacji elektrycznych – zaprojektowano :

- tablice w pomieszczeniu technicznym (pom. elektryczne) w wykonaniu naściennym w obudowach metalowych o stopniu ochrony JP-42 przystosowanych do montażu aparatów modułowych na szynach TH,
- tablicę instalacji elektrycznych kotłowni zaprojektowano w wykonaniu naściennym w obudowie izolacyjnej o stopniu ochrony co najmniej JP-55,
- tablicę instalacji elektrycznych piętra zaprojektowano w wykonaniu wnękowym w obudowie metalowej o stopniu ochrony JP-42 przystosowanej do montażu aparatury na szynach TH.

Miejsca zainstalowania tablic podano na rysunkach.

Wymiary wnęki montażowej dla tablic w wykonaniu wnękowym należy ustalić na budowie po dokonaniu doboru producenta i dostawcy tablic.

Schematy ideowe tablic i sposób wykonania podano na rysunkach.

Dla zasilania projektowanych tablic obwodowych instalacji elektrycznych w budynku projektuje się ułożenie wewnętrznych linii zasilających nn-0,4 kV, wykonanych kablami YKY-1Kv i przewodami YDY-750V.

Kable i przewody należy układać w korytkach kablowych, w rurkach instalacyjnych PCV w bruzdach pod tynkiem i na uchwytych mocowanych do ścian.

Trasy wewnętrznych linii zasilających podano na rysunkach.

4.4. Instalacje teletechniczne

4.4.1. Instalacja okablowania teleinformatycznego

Projektuje się wykonanie okablowania strukturalnego poziomego kablami miedzianymi typu: nie ekranowana skrętka 4-ro parowa, 100Ω, (UTP 4-pary, kategorii 5e), zakończonymi w gniazdach podtynkowych standardowymi złączami RJ-45, kat. 5e, instalowanymi w zestawach gniazd wtykowych biurowych.

Zakończenie okablowania przyjęto w patch-panelach krosowych z gniazdami RJ-45, kat. 5e, w projektowanej szafce teleinformatycznej SK na piętrze projektowanego budynku Urzędu Gminy. Schemat projektowanego okablowania strukturalnego podano na rysunku 3.2-19.

4.4.2. Instalacja okablowania urządzeń oddymiania klatek schodowych

Projekt niniejszy obejmuje sterowanie urządzeń oddymiania klatki schodowej.

Przewiduje się zastosowanie centrali oddymiania z własną baterią akumulatorów 24V dla zasilania rezerwowego.

Centrala oddymiania służy do otwarcia kłapy dymowej na podstawie sygnału otrzymanego z czujki dymowej lub z ręcznych przycisków oddymiania.

Rozmieszczenie urządzeń oddymiania podano na rysunkach. Schemat okablowania instalacji podano na rys. nr 3.2-17.

Doboru urządzeń należy dokonać na etapie wykonawstwa po ustaleniu i wyborze producenta kłap dymowych.

4.4.3. Instalacja detekcji gazu w kotłowni

W projektowanej kotłowni gazowej dla kotła gazowego zastosowano aktywny system bezpieczeństwa instalacji gazowej, złożony z: centrali detekcji gazu, detektora gazu ziemnego, zaworu samozamykającego (wg projektu instalacji gazowej), zainstalowanego na zewnątrz budynku na zasilaniu instalacji gazowej kotłowni oraz sygnalizatora optyczno-akustycznego, powodujący zamknięcie dopływu gazu do budynku w przypadku nieszczelności instalacji oraz wyłączenie zasilania urządzeń i instalacji w kotłowni.

Schemat okablowania urządzeń instalacji detekcji gazu podano na rys. 3.2-16, natomiast plan instalacji na rys. 3.1-04.

Zasilanie instalacji detekcji zaprojektowano z tablicy instalacji kotłowni za pośrednictwem zasilacza 220V AC/12V DC, 15Ah (dodatkowe wyposażenie centrali detekcji gazu).

Instalację zaprojektowano przewodami YTKSY i YDY-750V. Przewody należy układać w nauchwytych na tynku.

4.5. Ochrona przed porażeniem prądem elektrycznym

W projektowanych instalacjach elektrycznych zaprojektowano szybkie wyłączenie zwarcia jako system ochrony przed porażeniem prądem elektrycznym.

Układ projektowanej instalacji 230/400V AC - TN-S.

W projektowanych tablicach należy zainstalować oprócz izolowanych szyn neutralnych N, szyny ochronne PE, do których należy przyłączyć wszystkie przewody ochronne obwodów.

W miejscach zbliżeń projektowanych elementów instalacji elektrycznej /urządzenia/ z elementami metalowymi instalacji wod.- kan., wentylacji itp. należy wykonać połączenia wyrównawcze miejscowe. Szczegóły wykonania instalacji należy ustalić na etapie projektu wykonawczego.

Przewód N w projektowanej instalacji winien być izolowany.

Wszystkie przewody PE powinny mieć izolację koloru żółto-zielonego, względnie końce tych przewodów winny być oznaczone kolorem żółto-zielonym. Analogicznie przewody neutralne N winny być oznaczone kolorem jasno-niebieskim.

4.6. Ochrona przed przepięciami atmosferycznymi i łączeniowymi

W celu zapewnienia bezpieczeństwa ludzi, bezawaryjnego działania urządzeń technicznych oraz uniknięcia uszkodzenia budynku zaprojektowano zastosowanie odpowiednich rozwiązań zewnętrznej i wewnętrznej ochrony odgromowej i przepięciowej.

4.6.1. Zewnętrzna ochrona odgromowa

Zewnętrzna ochrona odgromowa ma na celu ochronę obiektu budowlanego przed bezpośrednim uderzeniem pioruna.

Zewnętrzną ochronę odgromową budynku zaprojektowano w postaci siatki zwodów poziomych niskich wykonanych przewodem DFe $\phi 8$ mm, układanych na wspornikach dachowych klejonych do pokrycia dachowego.

Siatkę zwodów poziomych należy przyłączyć przewodami odprowadzającymi i uziemiającymi za pośrednictwem łącz kontrolnych z uziomów pionowych wykonanych z prętów stalowych pomiedziowanych $\phi 17,2$ mm. Przewody odprowadzające i uziemiające należy wykonać płaskownikiem stalowym ocynkowanym 30x4 mm układanym „na płask” przed wykonaniem warstw ocieplających budynku. Złącza kontrolne instalacji zaprojektowano w skrzynkach rewizyjnych instalowanych w ziemi. Sposób wykonania instalacji podano na rys. nr 3.2-07. i 3.2-08.

4.6.2. Wewnętrzna ochrona przepięciowa

Zadaniem wewnętrznej ochrony przepięciowej jest ograniczenie poziomu przepięć dochodzących do poszczególnych urządzeń.

Środki ochrony wewnętrznej obejmują :

- uziemienia i ekwipotencjalizację urządzeń i przewodów,
- zachowanie odstępów izolacyjnych,
- dobór i właściwe instalowanie elementów i układów ochrony przepięciowej.

A. Uziemienia i ekwipotencjalizacja

W projektowanym budynku należy wykonać główne i dodatkowe połączenia wyrównawcze

Dodatkowymi połączeniami wyrównawczymi w projektowanych pomieszczeniach w części sportowej budynku i w łączniku należy objąć :

- szyny ochronne PE projektowanych tablic instalacji elektrycznych,
- rurociągi metalowe instalacji wod.-kan., co itp.
- metalowe kanały wentylacyjne i obudowy urządzeń,
- metalowe korytka kablowe,
- metalowe konstrukcje stropów podwieszanych.

Szczegóły wykonania instalacji należy ustalić na etapie wykonawstwa.

B. Odstępy izolacyjne

W projekcie rozpatrzono warunki koordynacji między instalacją odgromową a instalacjami wewnętrznymi.

Warunki koordynacji zostały spełnione przez zachowanie odpowiednich odstępów

koordynacyjnych.

C. Dobór i instalowanie elementów i układów ochrony przepięciowej.

W niniejszym projekcie przyjęto dwu-strefową koncepcję ochrony przed przepięciami.

W obiekcie wydzielono następujące strefy, w których dopuszcza się wystąpienie przepięć o określonych amplitudach.

- Strefa I (II kategoria przepięć) - na urządzenia w tej strefie oddziałują udary napięciowe/prądowe zredukowane w strefie 0 oraz impulsowe pole elektromagnetyczne tłumione przez elementy konstrukcyjne budynku.
- Strefa II (III kategoria przepięć) - na urządzenia w tej strefie oddziałują udary napięciowe/prądowe zredukowane w strefie I oraz impulsowe pole elektromagnetyczne tłumione przez elementy konstrukcyjne budynku.

Do ochrony przepięciowej w obu strefach zastosowano ochronniki klasy B+C ograniczające przepięcia do poziomu $< 1,5$ kV. Ochronniki zainstalowane będą w tablicy głównej TG.

4.7. Ochrona przeciwpożarowa

Instalacja oświetlenia ewakuacyjnego

Na drogach ewakuacyjnych pomieszczeń budynku oraz w strefach otwartych i przy wyjściach awaryjnych, zaprojektowano oświetlenie ewakuacyjne oraz podświetlane znaki kierunkowe umożliwiające bezpieczne opuszczenie budynku w przypadku pożaru lub innych zagrożeń. Załączanie oświetlenia odbywa się samoczynnie po zaniku napięcia w obwodach oświetlenia podstawowego.

Zasilanie opraw awaryjnych zaprojektowano w z indywidualnych (zainstalowanych w oprawach) układów awaryjnych, wyposażonych w akumulatory, umożliwiających świecenie oprawy przez min. 1 godz. Pozwala to na bezpieczne korzystanie z oświetlenia podczas prowadzenia akcji gaśniczej. W instalacji oświetlenia awaryjnego należy stosować wyłącznie oprawy posiadające świadectwo dopuszczenia do stosowania wydane przez Centrum Naukowo-Badawcze Ochrony Pożarowej w Józefowie.

Pożarowy Wyłącznik Prądu

W budynku zaprojektowano instalację „Pożarowego wyłącznika prądu”, którego sterowaniem objęto wyłącznik prądu tablicy GWP zlokalizowanej na zewnątrz budynku w miejscu doprowadzenia energii (wprowadzenie kabla wewnętrznej linii zasilającej do budynku).

Wyłączenie pożarowe instalacji następuje przyciskiem sterowniczym PWP zainstalowanym w obudowie izolacyjnej przeszklonej koloru czerwonego, zlokalizowanej przy wejściu głównym do budynku.

W obwodach sterowniczych „Pożarowego wyłącznika prądu” zastosowano sygnalizację optyczną informującą o zadziałaniu wyłącznika tj. wyłączeniu wyłącznika tablicy GWP. Brak świecenia lampki informuje o braku napięcia w sieci zasilającej budynek i konieczności ręcznego wyłączenia wyłącznika tablicy.

W obwodach zasilających „Pożarowego wyłącznika prądu” zastosowano przekaźnik kontroli napięcia i przełączania faz, zapewniający pewne zasilanie instalacji przy częściowych zanikach napięcia w niektórych fazach.

Ochrona przewodów i kabli elektroenergetycznych

Z uwagi na prowadzenie przewodów i kabli elektroenergetycznych w korytarzach pełniących rolę dróg ewakuacyjnych (przewody i kable układane w korytkach i na uchwytych w przestrzeni międzystropowej, nad stropem podwieszonym), zachodzi konieczność zmniejszenia niebezpieczeństwa jakie może wystąpić na drogach ewakuacyjnych z powodu

zwiększonego stężenia dymu i wydzielania środków toksycznych, które mogą powstać w czasie pożaru przewodów i kabli elektroenergetycznych.

W projekcie niniejszym przewidziano ochronę przewodów i kabli układanych w korytarzu przez pokrycie powłokami ognioochronnymi.

Projektowane zabezpieczenie powinno zapobiegać :

- zapaleniu się kabli od zewnętrznego źródła ognia przez 30÷40 min.,
- zapaleniu się kabli w przypadku zwarcia lub przegrzania,
- rozprzestrzenianiu się płomienia po palnej izolacji kabli i przewodów,
- rozprzestrzenianiu się pożaru przez palącą, kapiącą izolację kabli i przewodów.

Instalacja detekcji gazu i wyłączenia urządzeń i instalacji elektrycznych kotłowni

W projektowanej kotłowni gazowej dla kotła gazowego zastosowano aktywny system bezpieczeństwa instalacji gazowej, złożony z: centrali detekcji gazu, detektora gazu ziemnego, zaworu samozamykającego zainstalowanego na zewnątrz budynku na zasilaniu instalacji gazowej kotłowni oraz sygnalizatora optyczno-akustycznego, powodujący zamknięcie dopływu gazu do budynku w przypadku nieszczelności instalacji oraz wyłączenie zasilania urządzeń i instalacji w kotłowni.

Dodatkowo w obwodach zasilania urządzeń i instalacji elektrycznych kotłowni zaprojektowano „Wyłącznik pożarowy kotłowni”.

Wyłączenie pożarowe instalacji następuje przyciskiem sterowniczym WPK zainstalowanym w obudowie izolacyjnej przeszklonej koloru czerwonego, zlokalizowanej przy wejściu do budynku od strony kotłowni.

Sposób działania „Wyłącznika pożarowego kotłowni” oraz wykonania obwodów zasilających analogiczny jak „Pożarowego wyłącznika prądu”.

Instalacja oddymiania klatki schodowej

W projekcie niniejszym zaprojektowano instalację sterowania oddymianiem klatki schodowej. Otwieranie klapy dymowej następować będzie przez podanie napięcia do siłowników klapy dymowej, po otrzymaniu przez centralę oddymiania sygnału przekazanego z czujki dymowej optycznej lub ręcznych przycisków oddymiających zainstalowanych w klatce schodowej, za pośrednictwem projektowanej centrali oddymiania.

4.8. Uwagi końcowe

Przy wykonywaniu robót należy ściśle stosować się do postanowień zawartych w obowiązujących przepisach, normach i zarządzeniach oraz w „Warunkach technicznych wykonania i odbioru robót budowlano-montażowych - część V - Instalacje elektryczne”.

Szczególną uwagę należy zwrócić na staranność połączeń przewodów ochronnych PE oraz dokładne uszczelnienie i zadławienie otworów aparatów i urządzeń.

Przed rozpoczęciem robót montażowych należy sprawdzić możliwość wykonania instalacji w warunkach realizacji.

Wszelkie niejasności należy konsultować z nadzorem autorskim. Wszelkie odstępstwa wykonawstwa od rozwiązań projektowych należy uzgadniać z nadzorem autorskim.

Osprzęt i urządzenia elektryczne należy montować zgodnie z wymaganiami producenta i atestów (dopuszczeń). Odstępstwa należy uzgadniać z producentem i nadzorem autorskim. Po wykonaniu instalacji należy dokonać niezbędnych prób i pomiarów.

5. Obliczenia techniczne

5.1. Zestawienie mocy zainstalowanych i zapotrzebowanych

Lp.	Wyszczególnienie	P _i	k _i	P _o
-	-	kW	-	kW
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Oświetlenie pomieszczeń			
	- pomieszczenia biurowe	7,5	0,8	6,0
	- pomieszczenia socjalne	0,8	0,6	0,5
	- pomieszczenia sanitarne	1,0	0,6	0,6
	- pomieszczenia techniczne	0,4	0,5	0,2
	- pomieszczenia gospodarcze	0,1	0,3	-
	- komunikacja	3,6	0,4	1,4
	- oświetlenie awaryjne	0,6	-	-
	razem	14,0	-	8,8
2.	Gniazda wtykowe			
	- gniazda wtykowe biurowe	37,2	0,4	14,9
	- gniazda wtykowe socjalne	23,0	0,5	11,5
	- gniazda wtykowe sanitarne	3,5	0,5	1,8
	- gniazda wtykowe porządkowe	11,6	0,2	2,3
	- gniazda wtykowe techniczne	4,0	0,3	1,2
	razem	79,3	-	31,7
3.	Urządzenia techniczne			
	- urządzenia wentylacji	5,6	0,7	3,9
	- urządzenia klimatyzacji – w tym rez. 8,5 kW	25,6	0,8	20,5
	- urządzenia techniczne	6,9	0,6	4,1
	razem	38,1	-	28,5
4.	Oświetlenie terenu			
	- oświetlenie terenu na słupach	0,6	1,0	0,6
	- oświetlenie terenu na elewacji	0,5	1,0	0,5
	- reklama ścienna, projektory	0,7	1,0	0,7
	razem	1,8	-	1,8
	rezerva	22,8	-	9,2
	ogółem	156,0	-	80,0

Moc zainstalowana - $\Sigma P_i = 156,0$ kW

Moc zapotrzebowana - $P_z = 80,0$ kW

5.2. Dobór linii zasilającej nn-0,4 kV

- Moc zapotrzebowana - $P_o = 80,0$ kW,

- Prąd obliczeniowy - $J_o = 123$ A

- Wielkość zabezpieczenia w złączu - $J_B = 125$ A

Dobiera się linię wykonaną kablem YAKSX 4x95 mm² – 1 kV o obciążalności znamionowej $J_d = 164$ A przy układaniu w rurach w ziemi. Uwzględniając równoległe ułożenie kabli w ziemi

$$J_o = 123 \text{ A} < J_{dsk} = J_d \times k_{sk} = 147,6 \text{ A} > \frac{1,6}{1,45} \cdot J_B = \frac{1,6}{1,45} \cdot 125 = 137,9 \text{ A}$$

3.3. Dobór przewodów i zabezpieczeń

Obwody instalacji oświetlenia i gniazd wtykowych zabezpieczono wyłącznikami nadprądowymi o charakterystykach B i C. Linie zasilające w budynku zabezpieczono bezpiecznikami topikowymi zwłocznymi.

Przekrój przewodów dobrano w oparciu o normę PN-IEC 60364. Wyniki obliczeń podano na schematach instalacji.

3.4. Obliczenie natężenia oświetlenia pomieszczeń

Obliczeń dokonano metodą współczynników sprawności przy założeniu jasnych ścian i sufitu oraz łatwego dostępu do opraw przy słabym osadzeniu się brudu, korzystając z programu komputerowego „Dialux” i danych fotometrycznych opraw.

W wyniku przeprowadzonych obliczeń stwierdzono, że wyliczone średnie natężenia oświetlenia w pomieszczeniach są większe od wymaganych normami :

PN-EN 12464-1 - „Światło i oświetlenie. Oświetlenie miejsc pracy. Część 1: Miejsca pracy we wnętrzach” oraz PN-EN-1838 - „Oświetlenie awaryjne”.

Przyjęto do obliczeń następujące poziomy natężenia oświetlenia :

- pomieszczenia biurowe	- 500 lx,
- pomieszczenia socjalne	- 200 lx,
- komunikacja	- 100 lx,
- pomieszczenia techniczne	- 200 lx,
- oświetlenie dróg ewakuacyjnych	- 1 lx,
- oświetlenie ewakuacyjne urządzeń p. pożarowych	- 5 lx,
- oświetlenie ewakuacyjne stref otwartych	- 0,5 lx

Wyniki obliczeń podano na planach instalacji oświetlenia.

3.5. Sprawdzenie skuteczności ochrony p. porażeniowej

W wyniku przeprowadzonej analizy projektowanego i istniejącego układu zasilania stwierdzono, że warunki skuteczności ochrony p. porażeniowej zostaną spełnione dzięki zachowaniu dopuszczalnych czasów wyłączenia przez zaprojektowane i istniejące elementy zabezpieczające oraz zastosowanie wyłączników ochronnych różnicowoprądowych.

Przyjęto, że ochrona jest skuteczna gdy prąd jednofazowego zwarcia z ziemią obliczony jest większy od prądu powodującego zadziałanie zabezpieczenia w czasie :

$t \leq 5$ sek.	- dla tablic,
$t \leq 0,4$ sek.	- dla elementów instalacji,
$t \leq 0,2$ sek.	- dla elementów instalacji szczególnego zagrożenia (umywalnie, WC, kotłownia).

Czasy zadziałania zabezpieczeń określono wg charakterystyk prądowo-czasowych zabezpieczeń dla obliczonych uprzednio prądów zwarcia.

3.6. Obliczenie poziomu ochrony odgromowej

Obliczeń dokonano w projekcie podstawowym. Obliczeń dokonano przy pomocy programu komputerowego „GromExpert” zgodnie z normą PN-EN 62305-1 – „Ochrona odgromowa. Zasady ogólne”.

W wyniku przeprowadzonych obliczeń stwierdzono, że wymagany współczynnik skuteczności :

$$E > 1 - N_c / N_d = 99,76 \%$$

Konieczna I klasa ochronności z dodatkowymi środkami bezpieczeństwa + ochrona przeciwprzepięciowa.

Dodatkowe środki bezpieczeństwa:

- środki zmniejszające napięcia dotykowe i krokowe,
- środki ograniczające rozprzestrzenianie ognia,
- środki zmniejszające przepięcia indukowane w czułych urządzeniach.

Dane wynikające z wyliczonej klasy ochronności :

- skuteczność ochrony - $E = 98\%$
- amplituda prądu wyładowania - $I_s = 200 \text{ kA}$
- stromość narastania - $di/dt = 20 \text{ kA/s}$
- kształt impulsu - $t_{czoła}/t_{połszczytu} = 10/350 \text{ s}$
- całkowity ładunek - $Q = 300 \text{ C}$
- energia właściwa - $W/R = 10000 \text{ kJ}\Omega$

Dane do wykonania instalacji odgromowej :

- wymiary siatki zwodów - $5 \times 5 \text{ m}$,
- promień kuli - 20 m ,
- maksymalne odstępów przewodów odprowadzających - 10 m ,
- wysokość spodziewanych uderzeń bocznych - $> 20 \text{ m}$,
- min. odstęp izolacyjny dla urządzeń na dachu – $0,6 \text{ m}$
- kąt ochrony – $44,5^\circ$

Opracował :

Sprawdził :